

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ДФ 41.884.077
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії	Максим Форсюк
	(власне ім'я, прізвище здобувача (ки))
1982 року народження, громадянин	України
	(назва держави, громадянином якої є здобувач (ка))
освіта вища: закінчив у 2004 році	Одеський національний політехнічний університет
	(найменування закладу вищої освіти)
за спеціальністю (спеціальностями)	«Атомна енергетика»
	(за дипломом)
працює начальником центру забезпечення	Головне управління Національної поліції в Чернігівській області, м. Чернігів
	(посада) (місце основної роботи, підпорядкування, місто)
виконав акредитовану освітньо-наукову програму	Право
Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом	Одеського державного
	(повне найменування закладу)
університету внутрішніх справ від «02» травня 2025 року № 226, у складі:	
(вищої освіти (наукової установи), підпорядкування (у родовому відмінку), місто)	
Голови разової спеціалізованої вченої ради -	Віктор Конопельський доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права та кримінології факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України Одеського державного університету внутрішніх справ
Рецензентів -	Валентина Меркулова доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, професор кафедри кримінально-правових дисциплін Інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ; Надія Медведенко кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник відділення організації наукової роботи відділу організації наукової діяльності Одеського державного університету внутрішніх справ.
Офіційних опонентів -	Єгор Назимко доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії публічної безпеки громад Донецького державного університету внутрішніх справ; Людмила Абакіна-Пілявська кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія».
	(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

на засіданні «17» липня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня
доктора філософії з галузі знань 08 Право
(галузь знань)

Максиму Форсюку

(власне ім'я, прізвище здобувача (ки) у давальному відмінку)

на підставі публічного захисту дисертації «Запобігання порушенню правил
безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують
транспортними засобами в Україні»

(назва дисертації)

за спеціальністю (спеціальностями)

081 Право

(код і найменування спеціальності (спеціальностей) відповідно до Переліку
галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка
здобувачів вищої освіти)

Дисертацію виконано в Одеському державному університеті внутрішніх справ
(найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування, місто)

Науковий керівник Андрій Бабенко, доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін
Інституту права та безпеки Одеського державного
університету внутрішніх справ.

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що
містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем
досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне значення
для галузі знань 08 Право.

Здобувач має 10 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 статті у
наукових фахових виданнях України, 7 тез доповідей на науково-практичних
конференціях.

1. Форсюк М. Ю. Окремі питання запобігання порушенням правил
безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують
транспортними засобами. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. №4.
С.82-87.

2. Форсюк М.Ю. Порушення правил безпеки дорожнього руху або
експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами:
соціальноправовий вимір. *Юридичний вісник*. 2023. №6. С.328-334.

3. Форсюк М.Ю. Особливості детермінації порушень правил безпеки
дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують
транспортними засобами під час дії воєнного стану. *Актуальні проблеми
вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 6. С.261-266.

У дискусії взяли участь та висловили зауваження:

Єгор Назимко, доктор юридичних наук, професор.

Ознайомлення із дисертацією М. Форсюка дозволяє висловити окремі побажання та дискусійні аспекти:

1. До одного із елементів наукової новизни у рубриці «вперше» дисертант відніс визначення етапів становлення кримінально-правової охорони правил безпеки дорожнього руху. Одночасно із цим, автор у списку використаних джерел відмітив працю С.В. Бабаніна «Генезис кримінальної відповідальності за порушення правил безпеки на транспорті», С.І. Афанасенка «Генезис кримінальної відповідальності за пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів» тощо. Вказане свідчить про те, що особливості становлення кримінального законодавства у сфері захисту безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту неодноразово розглядались вченими, що надає підставу недоцільним вважати запропоновані дисертантом етапи як такі, що визначені вперше. Як видається, більш правильним було б віднести їх до рубрики «удосконалено» або «набуло подальшого розвитку».

2. Дисертант відмічає, що, на його думку, детермінанти порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту – це різноманітні предмети, події, явища, процеси, стани природи і суспільства, що відображаються свідомістю і становлять передумови, підстави для інших, похідних від них явищ, процесів, станів свідомості, форм діяльності, типів відносин.

Проте із запропонованим поняттям не можна погодитись, оскільки дисертант, формулюючи таку дефініцію, не врахував традиційного для кримінологічної науки розуміння детермінант кримінально протиправної діяльності, які, як правило, є системою соціально-негативних явищ та процесів. У зв'язку із цим, вважати, що предмети, які є реччю матеріального світу, можуть бути детермінантами кримінальних правопорушень неправильно. Це стосується і того, що «предмети, події, явища, процеси, стани природи і суспільства» не можуть «відображатися свідомістю», як стверджує дисертант.

3. У роботі автор вказує, що аналіз зарубіжних законодавств надав йому підставу для констатації, що порушення правил безпеки дорожнього руху є самостійним родовим об'єктом кримінальних правопорушень (наприклад, Україна, Іспанія, Болгарія, Польща, Литва, Латвія, країни СНД та ін.).

Одночасно із цим, варто зауважити, що, відповідно до традиційного для національного кримінального права підходу, родовим об'єктом кримінальних правопорушень є суспільні відносини. Тому родовим об'єктом таких протиправних діянь є суспільні відносини, які забезпечують безпеку руху та експлуатації транспорту. Якщо мова йшла про безпосередній об'єкт, то таким доцільно вважати безпеку руху та експлуатації транспорту.

4. Дисертант відмічає, що у роботі набуло подальшого розвитку теоретичне обґрунтування необхідності удосконалення положень адміністративного законодавства як запобіжного заходу запобігання порушенням правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, особами, які керують транспортними засобами.

Щодо наведеного також необхідно відзначити, що, по-перше, положення законодавства не можуть бути «запобіжним заходом». По-друге, адміністративне законодавство є самостійною галуззю законодавства України, завданням якого відповідно до ст. 1 КУпАП є охорона прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого правопорядку, зміцнення законності, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції і законів України, поваги до прав, честі і гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством. Вказане є підставою вважати, що не можна розглядати засоби адміністративного права як самостійні елементи системи запобігання кримінальним правопорушенням.

5. Потребує додаткової аргументації позиція дисертанта щодо предмету дослідження, передбаченого підрозділом 3.2. Так, у підрозділі 3.1. автор розглядає загально-соціальні та спеціально-кримінологічні заходи запобігання порушенням правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. Одночасно із цим, у підрозділі 3.2 дисертації досліджується віктимологічна профілактика, яка, на відміну від віктимологічного запобігання, передбачає обмежені межі та засоби впливу.

Проте, зроблені зауваження і побажання не впливають на належний науковий рівень дисертації та не піддають сумніву результати, отримані здобувачем.

Людмила Абакіна-Пілявська, кандидат юридичних наук, доцент.

Позитивна оцінка дисертаційного дослідження Максима Форсюка у цілому та її окремих положень зокрема не виключає можливості та необхідності висловити певні застереження і зауваження щодо позицій, які потребують критичної оцінки, є спірними або потребують додаткової аргументації та дають можливість вступити у дискусію з автором:

1. Дослідник звертається до аналізу зарубіжного досвіду боротьби з порушеннями правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в Україні. Видається практично обґрунтованим визначити результати порівняння такого досвіду з національною практикою, можливо вказати, який пропозиції та рішення в частині проведеного дослідження варто апробувати в Україні з метою зменшення кількості

автотранспортних кримінальних правопорушень.

2. Автор у своєму дослідженні враховує воєнний стан як обставину, що впливає на стан поширення та характер вчинення порушень правил безпеки дорожнього руху. Однак, разом з тим, хотілось би конкретизувати думку автора з приводу того, як особливості динаміки та показників кримінологічної характеристики кримінальних правопорушень, передбачених ст. 286 КК України під час збройного конфлікту в країні? А також, які виникають особливості запобігання зазначеному кримінально-караному явищу під час дії надзвичайного стану в країні?

3. Автор пропонує ідею підвищення адміністративних санкцій як запобіжного заходу запобігання порушенням правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, особами, які керують транспортними засобами, однак не пропонує конкретних рішень в цьому напрямку, що підвищило би рівень репрезентативності даної тези.

Висловлені зауваження стосуються переважно спірних, дискусійних проблем. Вони не впливають на загальну позитивну оцінку роботи Форсюка Максима Юрійовича.

Валентина Меркулова, доктор юридичних наук, професор.

Позитивна оцінка дисертаційного дослідження М.Ю. Форсюка у цілому та її окремих положень не виключає можливості та необхідності звернути увагу на окремі міркування автора, які носять дискусійний характер, висловити певні зауваження щодо нечіткості та недостатньої повноти окремих положень дисертації.

1. Як на нашу думку більш конкретним та поглибленими мали бути результати дослідження в частині аналізу сучасного стану доктрини щодо розглядуваної сфери. Бажано на підставі вивчення значної кількості спеціальних доктринальних джерел, особливо останнього періоду набуття чинного кримінального законодавства суттєвих змін у сфері кримінальноправового захисту безпеки руху та експлуатації транспорту, визначитися як із узагальненими тенденціями розвитку доктрини права в цілому в цьому питанні, так і особливостями суто досліджень кримінальноправового блоку (щодо найактуальніших загальновизнаних та суперечливих, дискусійних положень), що має особливе значення на тлі обговорення проекту нового кримінального законодавства в Україні. Проте автор обмежується лише загальним зауваженням щодо оцінки наукових доробок як основи для виконання розглядуваного дослідження, формулювання висновків та рекомендацій.

2. Щодо окремих аспектів кримінологічної характеристики розглядуваного виду кримінальних правопорушень. Вважаємо, що на рівень якості дисертаційного дослідження мав би вплинути більш широкий підхід автора щодо

аналізу таких основних кримінологічних кількісних та якісних показників злочинності як стан, динаміка та структура розглядуваного виду кримінальних правопорушень (як групи однорідних діянь). Автор справедливо основну увагу приділив саме аналізу цих показників стосовно діяння, яке є предметом дослідження, передбаченого ст. 286 КК. Проте на увагу заслуговують тенденції у цих показниках стосовно місця даного виду кримінального правопорушення серед усіх діянь, які посягають на безпеку руху та експлуатації транспорту. До того ж, зважаючи на новелу кримінального законодавства формулювання у 2021 р. ознак складу кримінального правопорушення «Порушенням правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в стані сп'яніння» (ст. 286¹ КК), цікавими є результати дослідження саме в цій частині.

3. Однією із проблем розглядуваного дослідження є обговорення авторської позиції щодо змісту, сутності, ознак окремих понять. Зокрема це питання стосується співвідношення таких категорій як «детермінація», «причини», «види суспільно небезпечної поведінки» тощо. Наведемо зміст окремих положень. Детермінація визначається як сукупність негативних явищ об'єктивного та суб'єктивного характеру, що обумовлюють кримінально протиправну поведінку (С. 5, 26, 191). В дисертації йдеться і про конкретні детермінанти (неналежний стан дорожнього покриття та його обслуговування, збільшення у воєнний час інтенсивності трафіку габаритного транспорту, відсутність дисципліни водіїв тощо), які чомусь автор називає додатковими причинами поряд із загальними причинами та умовами автотранспортної злочинності. (С. 6, 192) До загальних причин порушень правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту автор, в одних випадках, відносить перевищення швидкості, порушення правил маневрування, порушення правил переїзду перехресть, недотримання дистанції тощо. (С. 6, 191). В інших, в Додатку Б, щодо результатів анкетування в питаннях щодо основних причин порушення правил безпеки дорожнього руху йдеться: про стан і якість дорожнього покриття; технічний стан транспорту; рівень підготовки водія; самовпевнена поведінка водія; дії та стан пішоходів, пасажирів та інших учасників руху тощо. Використовується і ще одне поняття: йдеться про найтипівіші види дорожньо-транспортних пригод – зіткнення, наїзд на пішохода, перекидання (С.4, 190).

Зважаючи на зміст наведених положень дисертації, вважаємо це питання потребує певного уточнення щодо сутнісного розмежування між такими поняттями як «причини», які можуть носити об'єктивний чи суб'єктивний характер, які саме обумовлюють протиправну поведінку учасників дорожнього руху. Вважаємо правильний підхід у цьому питанні відтворено у змісті питань для анкетування. І існує така категорія як «види суспільно небезпечної

поведінки», зміст якої становить основні ознаки об'єктивної сторони розглядуваного діяння (перевищення швидкості, порушення правил маневрування, порушення правил переїзду перехресть, недотримання дистанції тощо), яке призводить до настання певних наслідків (зіткнення, перекидання, наїзд на пішохода, спричинення середньої тяжкості, тяжких тілесних ушкоджень, смерті однієї чи декількох осіб тощо).

4. Аналіз результатів дослідження щодо видів загально-соціального запобігання надає підстави для обговорення позиції автора в частині розуміння складових цих заходів та значення саме правового аспекту як такого. У автора є розуміння важливості цієї складової. Позитивним є те, що одним із критеріїв, що обумовив обрання ним даного напрямку дослідження є визнання того факту, що реформування законодавства відбувається безсистемно, не завжди послідовно, без взаємозв'язку між галузями права (зокрема, адміністративним та кримінальним). Тож очікувалося отримати на підставі узагальнення зарубіжного досвіду формулювання основних пропозицій (узагальненого характеру) в частині правової складової як елемента загальних соціально-правових заходів. Проте автор у висновках обмежився лише загальними пропозиціями щодо «оновлення та удосконалення законодавства, що регулює сферу запобігання та протидії порушенням правил безпеки дорожнього руху» (С. 193).

5. Складовою попереднього зауваження є питання наявності та змісту положень щодо безпосередньо кримінально-правових заходів запобігання даного виду кримінальних правопорушень. Тим більш, що одним із аспектів, що обумовлює актуальність дослідження, на думку автора, є той факт, що сучасні кримінально-правові заходи у сфері протидії даного виду злочинності не враховують сучасних тенденцій, не приносять очікуваних результатів. Очікувалось, що на підставі результатів дослідження в цьому питанні зарубіжного кримінального законодавства (щодо особливостей структури норми, значення ознак об'єктивної сторони, різних форм вини, врахування обтяжуючих обставин як ознаки складу діяння, доцільності обов'язкового призначення додаткового покарання тощо) автор дійде певних загальних висновків щодо подальших напрямків реформування вітчизняного кримінального законодавства. Тим більш це має значення на тлі обговорення Проекту Кримінального кодексу України. Проте, як на нашу думку, в цій частині не досить чітка та обґрунтована авторська позиція.

6. Автор справедливо стверджує про доцільність створення ефективної системи соціального захисту громадян від можливої віктимізації, зміни практики поводження із потерпілими. Доволі суттєва за значенням пропозиція, яка мала б бути відтворена як в новизні так і загальних висновках виконаної роботи. Проте у Висновках (п. 8) лише стверджується про важливість цього напрямку та

доцільність використання зарубіжного досвіду та посилення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед різних верств населення.

Висловлені зауваження стосуються переважно спірних, дискусійних проблем, відтворюють власну наукову позицію рецензента. Вони не впливають на загальну позитивну оцінку роботи М.Ю. Форсюка, яка є самостійним завершеним комплексним дослідженням актуальної теми.

Надія Медведенко, кандидат юридичних наук, доцент.

Оцінивши актуальність, своєчасність та рівень виконання, поданого на рецензування наукового дослідження, відмітивши якісну та кропітку роботу дисертанта, наявність в результатах дисертації наукової новизни, разом з тим, не можна не звернути увагу на деякі положення, які потребують додаткового висвітлення, обґрунтування чи уточнення під час публічного захисту.

1. Чи проводилася кореляція кількості вчинених порушень правил безпеки дорожнього руху не лише порівняно з загальним числом зареєстрованих суспільно небезпечних діянь, а й з урахуванням впливу воєнного стану, зокрема зі змінами кількості населення в країні, адже в період з лютого 2022 року Україну покинула доволі значна кількість громадян.

2. Досить прогресивним є застереження з приводу віктимологічних аспектів детермінації порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, особами, які керують транспортними засобами. У той же час, виникає необхідність конкретизації питання – які саме кроки слід здійснити для подолання причин вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 286 КК України за тими напрямками, що пропонуються автором?

3. Варто уточнити позицію автора з приводу місця та значенням ролі міжнародно-правових норм та стандартів у сфері запобігання порушенням правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, особами, які керують транспортними засобам.

4. В дослідженні здобувач використовує графіки та діаграми, що безсумнівно є позитивом, адже полегшує сприйняття інформації завдяки наочності. Слід звернути увагу на технічну помилку на сторінках 9597, де на діаграмах «Структура кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту за рівнем тяжкості» за 2019 рік, 2021 рік, 2023 рік кольорове маркування не відповідає цифрам кількості.

Зазначені питання не впливають на загальну позитивну характеристику наукового дослідження Максима Форсюка та слугують підставою для наукової дискусії під час публічного захисту.

Віктор Конопельський, доктор юридичних наук, професор – без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,
«Проти» — членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада
ДФ 41.884.077 присуджує

Максиму Форсюку

(власне ім'я, прізвище, здобувача (ки) у давальному відмінку)

ступінь/ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право

(галузь знань)

за спеціальністю (спеціальностями) 081 Право

(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється
підготовка здобувачів вищої освіти)

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Віктор КОНОПЕЛЬСЬКИЙ

(підпис)

(власне ім'я та прізвище)

